

Participatieonderzoek

deel II

Onderzoek naar maatschappelijke deelname onder burgers met psychische of psychosociale problemen, burgers met een zintuiglijke beperking en burgers met een verstandelijke beperking

Drs. G. Eijkhout

An abstract graphic at the bottom of the page consisting of several overlapping, semi-transparent 3D rectangular blocks in shades of orange, grey, and blue, creating a complex geometric structure.

2014

GEMEENTE VUGHT

Wmo-klanttevredenheidsonderzoek over 2013

Onderzoek naar de maatschappelijke deelname van specifieke groepen burgers die extramurale begeleiding ontvangen en waaraan (vanaf 1 januari 2015) de gemeente Vught vanuit de Wmo ondersteuning gaat bieden

Januari 2015

COLOFON

Samenstelling:

Drs. G. Eijkhout

Vormgeving en druk:

Wmo-klanttevredenheidsonderzoek.nl

Wmo-klanttevredenheidsonderzoek.nl

Postbus 27

6560 AA Groesbeek

Tel.: 024 - 642 45 62

E-mail: info@wmo-klanttevredenheidsonderzoek.nl

Website: www.wmo-klanttevredenheidsonderzoek.nl

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronisch of op welke andere wijze dan ook, zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van Wmo-klanttevredenheidsonderzoek.nl. De vragenlijst die ten grondslag ligt aan dit onderzoek is en blijft intellectueel eigendom van Wmo-klanttevredenheidsonderzoek.nl en mag op geen enkele wijze gebruikt worden zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van Wmo-klanttevredenheidsonderzoek.nl

Dit rapport is met de grootst mogelijke zorg opgesteld. Wmo-klanttevredenheidsonderzoek.nl kan echter niet aansprakelijk worden gesteld voor eventuele onjuistheden, noch kunnen aan de resultaten, de conclusies of de aanbevelingen rechten worden ontleend.

Inhoudsopgave

Inleiding	4
Conclusies en suggesties	5
HOOFDSTUK 1 OPZET ONDERZOEK	7
1.1 Doelgroep	7
1.2 Doelstelling van het onderzoek.....	7
1.3 Onderzoeksvragen.....	7
1.4 Gespreksonderwerpen	7
1.5 Onderzoeksmethode	8
1.6 Selectie respondenten.....	8
1.7 Uitvoering onderzoek.....	8
1.8 Analyse en rapportage	8
HOOFDSTUK 2 RESULTATEN GROEPSBIJEENKOMSTEN.....	9
2.1 Groepsbijeenkomst deelnemers met een verstandelijke beperking	9
2.2 Groepsbijeenkomst deelnemers met psychische problemen.....	12
2.2.1 Resultaten eerste deel onderzoek.....	12
2.2.2 Resultaten groepsbijeenkomst.....	13
2.3 Groepsbijeenkomst deelnemers met een visuele beperking.....	15
2.3.1 Resultaten eerste deel onderzoek.....	15
2.3.2 Resultaten groepsbijeenkomst.....	15
2.4 Groepsbijeenkomst deelnemers met een auditieve beperking.....	18
2.4.1 Resultaten eerste deel onderzoek.....	18
2.4.2 Resultaten groepsbijeenkomst.....	19

Inleiding

In dit rapport worden de resultaten besproken van het vervolg van het participatieonderzoek. In het eerste deel werden de resultaten besproken van het hoofdzakelijk kwantitatieve deel van het onderzoek. Dit deel van het onderzoek beoogt een verdieping van de ervaringen van de onderzoeksdeelnemers te laten zien en welke mogelijke oplossingen door de doelgroepen naar voren worden geschoven om de maatschappelijke participatie te verbeteren en te bevorderen.

In hoofdstuk 1 wordt kort de opzet van het vervolgonderzoek besproken. Vervolgens komen in hoofdstuk 2 de resultaten van de groepsbijeenkomsten aan bod.

Conclusies en suggesties

Kijkend naar de resultaten, kunnen een aantal conclusies getrokken worden die in meer of mindere mate van toepassing zijn op alle doelgroepen. Hierbij moet benadrukt worden dat de resultaten niet zomaar van toepassing zijn op elk individu dat behoort tot de doelgroep. Het is een generiek beeld van de onderzochte doelgroepen. Bovendien moet andermaal benadrukt worden dat voor dit onderzoek binnen de doelgroepen specifieke groepen zijn benaderd, zodat de resultaten ook niet van toepassing zijn op de gehele doelgroepen.

Wat zijn de achtergronden van de ervaringen van de doelgroepen met betrekking tot maatschappelijke participatie?

Sociale eenzaamheid betekent dat iemand onvoldoende of geen betekenisvolle relaties heeft met andere mensen. Bij alle groepen is sociale eenzaamheid aanwezig. Eén van de belangrijkste oorzaken is – vanuit het perspectief van de doelgroepen – dat de maatschappij niet kan of wil omgaan met mensen met beperkingen. Met andere woorden: in de ogen van de onderzoeksdeelnemers accepteert de maatschappij mensen met beperkingen niet. Een deel van de groep heeft daarnaast financiële beperkingen, waardoor maatschappelijke deelname bemoeilijkt wordt. Onderzoeksdeelnemers die minder contact hebben met hun familie of buurtgenoten zijn duidelijk sociaal eenzamer dan onderzoeksdeelnemers die hier wel goed contact mee hebben. Redenen waarom mensen weinig contact met hun familie hebben, zijn onder andere: problemen hebben met vervoer, begeleiding nodig hebben of onvoldoende geld hebben. Een deel heeft ook geen behoefte aan contact. Andere redenen die genoemd worden, zijn moeite hebben met communicatie, de acceptatie van de beperking door de omgeving en de beperking zelf. Weinig onderzoeksdeelnemers zijn actief voor hun buurt; ongeveer 9%. Een ruime meerderheid van de doelgroepen weet niet of niet goed wat er zich afspeelt in de buurt. Een ander obstakel is dat het voor een deel van de groep ook moeilijk is om een gelijkwaardig gesprek te voeren met buurtgenoten. Dit geldt vooral voor mensen met een auditieve beperking en voor mensen met psychische problemen. De sociale cohesie is dan ook lager dan het landelijk gemiddelde.

De resultaten van de drie belangrijkste thema's worden in het navolgende besproken.

Werk

Een belangrijk deel van de doelgroep heeft een baan. Het gaat daarbij wel vaak om een beschutte werkplek of gedetacheerd werk via bijvoorbeeld WSD. Een deel van de groep deelnemers doet dat werk met veel plezier. Een ander deel is minder tevreden. Dit wordt veroorzaakt doordat het werk niet past bij de vaardigheden van iemand, waardoor voldoende uitdaging ontbreekt. Daarnaast ontbreekt soms voldoende (passende) begeleiding op het werk, waardoor de benodigde sturing niet of in onvoldoende mate aanwezig is. Aan de andere kant is het ook hier van belang dat mensen met een beperking geaccepteerd worden door hun werkgever en door de collega's. De doelgroepen zijn dan ook van mening dat er geïnvesteerd moet worden in werkgevers en collega's om op die manier de acceptatie te vergroten. En er moet geprobeerd worden om passend werk te vinden.

Contact leggen met andere mensen

Het aangaan en onderhouden van contacten met mensen buiten de directe omgeving is vaak moeilijk. Van echte aansluiting met mensen buiten de eigen (familie)kring is vaak geen sprake. Dit kwam vooral tijdens de groepsbijeenkomsten naar voren. Tijdens de groeps gesprekken bleek telkens dat er een grote afstand is naar de mensen die geen beperkingen hebben. Het is vooral het gevoel dat mensen met een

stempel rondlopen. De doelgroepen hebben het gevoel dat zij niet opgenomen worden in de groep, omdat ze bijvoorbeeld te traag zijn of moeilijker kunnen communiceren. Vooral mensen met auditieve beperkingen hebben hier moeite mee. Daarnaast spelen financiële beperkingen nog een rol, waardoor bijvoorbeeld vervoer lastiger georganiseerd kan worden. Begeleiding en ondersteuning is dan volgens de deelnemers aan de groepsbijeenkomst een belangrijke voorwaarde.

Deelnemen aan activiteiten

Deelname aan activiteiten gaat vaak mis doordat deze doelgroep niet altijd goed aan kan geven waar ze tegenaan loopt of moeite heeft om mee te komen met andere deelnemers aan de activiteit. Op de achtergrond speelt mee dat andere deelnemers aan de activiteiten iemand met beperkingen vaak niet echt opnemen in de groep.

Ook hier spelen financiële beperkingen een rol, waardoor deelname aan activiteiten moeilijker wordt. Verder speelt een rol dat er volgens de doelgroepen te weinig geschikte activiteiten binnen de gemeente Vught zijn. Er is geen behoefte aan speciaal opgerichte groepen. De onderzoeksdeelnemers geven aan juist ook dingen te willen ondernemen met mensen die geen beperking hebben. Het reguliere programma is vaak echter te hoog gegrepen. Een mooie middenweg zou een middenmoot zijn, die nu vaak ontbreekt.

Welke ideeën leven onder de doelgroepen om maatschappelijke participatie te bevorderen?

Uit de groepsbijeenkomsten kwamen diverse ideeën naar voren. De ideeën zijn hier in willekeurige volgorde op een rij gezet:

- ✓ Zorg voor financiële ondersteuning van leden van de doelgroep
- ✓ Financiële ondersteuning voor bedrijven en verenigingen om bijvoorbeeld werkplekken (met begeleiding) te creëren
- ✓ Organiseer samen met buurtbewoners en de doelgroepen samen-eten-projecten of buurtfeesten
- ✓ Een carpoolservice (via een website)
- ✓ Een gezamenlijke groentetuin voor minima
- ✓ Geef goede voorlichting en eventueel cursussen over de doelgroepen aan werkgevers en medewerkers
- ✓ Organiseer een centraal steunpunt voor en met de doelgroepen, ook gericht op bijvoorbeeld werkgevers
- ✓ Een arbeidsbureau dat bemiddelt voor speciale doelgroepen
- ✓ Organiseer stageplekken voor de doelgroepen
- ✓ Betrek de ondernemersvereniging erbij
- ✓ Richt een soort participatieraad op waar vertegenwoordigers van de diverse doelgroepen, de gemeente, ketenpartners en werkgevers in zitten
- ✓ Zorg dat er in loket WegWijs een tablet aanwezig is, waardoor mensen met een auditieve beperking kunnen communiceren
- ✓ Ondersteun initiatieven uit de doelgroep om bijvoorbeeld samen te komen.

HOOFDSTUK 1 OPZET ONDERZOEK

In dit hoofdstuk wordt kort besproken hoe het vervolgonderzoek is opgezet, wat de doelstellingen zijn van het vervolgonderzoek en welke methode hiervoor is gebruikt.

1.1 Doelgroep

In totaal zijn vier groepsbijeenkomsten georganiseerd voor de volgende doelgroepen:

- Mensen met een verstandelijke beperking
- Mensen met psychische problemen
- Mensen met een visuele beperking
- Mensen met een auditieve beperking.

1.2 Doelstelling van het onderzoek

De doelstelling van het tweede deel van het onderzoek is om inzicht te krijgen in de achtergronden van de ervaringen en om samen met de doelgroepen concrete ideeën te genereren die de maatschappelijke participatie van hen kan bevorderen en verbeteren.

1.3 Onderzoeksvragen

Voor dit deel van het onderzoek zijn de volgende onderzoeksvragen geformuleerd:

1. Wat zijn de achtergronden van de ervaringen van de doelgroepen met betrekking tot maatschappelijke participatie?
2. Welke ideeën leven onder de doelgroepen om maatschappelijke participatie te bevorderen?

1.4 Gespreksonderwerpen

Op basis van de resultaten van het eerste onderzoek, is per doelgroep bepaald welke onderwerpen het meest relevant zijn. Per doelgroep zijn de volgende onderwerpen nader besproken:

- Mensen met een verstandelijke beperking
  - Werken
  - Contact leggen met andere mensen
  - Deelnemen aan activiteiten
- Mensen met psychische problemen
  - Deelnemen aan activiteiten en werk
  - Contact met andere mensen leggen
  - Wonen
  - Vervoer
- Mensen met een visuele beperking
  - Werken
  - Deelnemen aan activiteiten
  - Wonen
  - Vervoer
- Mensen met een auditieve beperking
  - Mee kunnen doen aan activiteiten
  - Een baan of vrijwilligerswerk vinden
  - Contact met andere mensen leggen.

1.5 Onderzoeksmethode

Aanvankelijk was gekozen voor een brainstormsessie. Vanwege de aard en de achtergrond van de doelgroepen, is gekozen voor een groepsinterview. Bij een groepsinterview wordt informatie verzameld door aan de deelnemers gezamenlijk vragen voor te leggen. Hierdoor kan er interactie ontstaan, waardoor er meer informatie gegenereerd kan worden dan bij een individueel interview. Daarnaast biedt het onderzoeksinstrument de mogelijkheid om vanuit verschillende invalshoeken gespreksonderwerpen te bekijken en te doorgronden.

1.6 Selectie respondenten

Aan alle deelnemers die hebben meegedaan aan het eerste deel van het onderzoek is gevraagd of zij mee wilden doen aan het tweede deel van het onderzoek. Uit de groep deelnemers die hierop bevestigend hebben geantwoord, is per doelgroep een selectie gemaakt.

1.7 Uitvoering onderzoek

De groepsbijeenkomsten vonden op de volgende data en locaties plaats:

- Deelnemers met een verstandelijke beperking: 18 november in De Rode Rik
- Deelnemers met een psychische aandoening: 25 november in De Stenen Hut
- Deelnemers met een visuele beperking: 2 december in het gebouw van de Robert Coppes Stichting
- Deelnemers met een auditieve beperking: 4 december in het gebouw van de Robert Coppes Stichting.

De bijeenkomsten begonnen alle om 19.00 uur en eindigden om ongeveer 21.00 uur. Aan het begin van elke bijeenkomst werd kort ingegaan op de resultaten van het eerste deel van het onderzoek. Vervolgens werden per thema vragen gesteld aan de deelnemers en hun begeleiders.

De groepsgesprekken zijn opgenomen met een voice recorder, namelijk een Philips Conference Set LFH 0898. Aan de deelnemers aan de groepsbijeenkomsten is expliciet vermeld dat de opnames noch de transcripties aan medewerkers van de gemeente Vught of aan derden beschikbaar gesteld zouden worden. Alle deelnemers stemden ermee in dat de gesprekken opgenomen werden.

1.8 Analyse en rapportage

Voor een goed begrip van de onderzoeksresultaten in dit rapport moet worden opgemerkt dat kwalitatief onderzoek vooral verkennend en inventariserend van aard is. De resultaten van dit onderzoek geven een diepgaander beeld van de manier waarop de onderzoeksdeelnemers hun maatschappelijke deelname ervaren en op welke wijze zij hierbij ondersteund zouden kunnen worden. Zo dienen de resultaten, de conclusies en de aanbevelingen dan ook gelezen te worden.

HOOFDSTUK 2 RESULTATEN GROEPSBIJEENKOMSTEN

In dit hoofdstuk worden de resultaten per doelgroep en per thema besproken. De resultaten van de groepsbijeenkomsten worden voorafgegaan door een korte cijfermatige samenvatting van de belangrijkste resultaten van het eerste deel van het onderzoek. Aan de hand van deze resultaten zijn een aantal aspecten naar voren gehaald die nader besproken werden in deze bijeenkomst. Van de groep respondenten met een verstandelijke beperking kunnen geen cijfers gepresenteerd worden, omdat zij niet aan het schriftelijk gedeelte van het onderzoek hebben deelgenomen.

2.1 Groepsbijeenkomst deelnemers met een verstandelijke beperking

Op dinsdag 18 november 2014 heeft van 19:00 tot 21:00 de groepsbijeenkomst plaatsgevonden met de deelnemers met een verstandelijke beperking. Deze bijeenkomst werd gehouden in aanwezigheid van zes deelnemers met een lichte verstandelijke beperking. Tevens waren er drie begeleiders aanwezig.

Tijdens dit gesprek zijn de volgende thema's besproken: werken, contacten met anderen, en deelnemen aan activiteiten. Per thema werd allereerst de huidige situatie geïnventariseerd. Vervolgens werd er nagedacht over mogelijke oplossingen om maatschappelijke deelname te verbeteren. Tot slot werden alle deelnemers van het gesprek nog gevraagd om een mogelijk advies dat ze zelf zouden willen meegeven aan andere mensen uit de betreffende doelgroep. De onderdelen zijn per thema uitgewerkt in het onderstaande verslag.

Thema 1: Werken

Op dit moment hebben alle aanwezigen een betaalde baan. Daarnaast is een aantal deelnemers nog actief als vrijwilliger.

Het hebben van een vaste structuur is erg belangrijk. Voor de doelgroep met een verstandelijke beperking is het belangrijk dat er vaste werktijden zijn van acht tot vijf en dat de taken duidelijk omschreven zijn. Eén vaste locatie is eveneens van belang. Het werken op verschillende locaties kan te belastend zijn.

Een algemeen gehoorde klacht is een gering aanbod van werk met passende begeleiding voor mensen met een verstandelijke beperking in Vught. Vooral op het gebied van werk in de zorg. Hierdoor moeten werkzoekenden vaak uitwijken naar gebieden in de omgeving van Vught. Zo is er bijvoorbeeld in Boxtel en Den Bosch meer aanbod van werk binnen de zorgsector. Daarnaast heeft een aantal cliënten het gevoel dat ze uiteindelijk werk aangeboden krijgt dat niet bij zijn of haar mogelijkheden past. Een voorbeeld hiervan is een cliënte die gediplomeerd helpende in de zorg is, maar nu aan de slag moet in een bedrijfskantine door gebrek aan mogelijkheden voor begeleiding binnen de zorgorganisatie waar zij werkzaam was. Op deze manier mist het merendeel van de aanwezigen uitdaging in het werk dat ze nu doen en tevens de mogelijkheid tot verdere ontwikkeling van persoonlijke vaardigheden. Hierdoor ontstaat soms een gevoel van onderwaardering.

Ik werk ergens anders via de WSD. En ik vind dat werk best wel saai; het is inpak- en montagewerk. Ik kan veel meer. Maar dan zeggen ze tegen mij dat ik blij moet zijn dat ik werk heb. Binnen de WSD, daar mogen wij niet meer naar toe. Daar zijn we te duur en te goed voor. Dat is zonde.

Vanuit de groep komen verschillende ideeën naar voren om deze situatie te verbeteren. Allereerst wordt er gedacht aan het creëren van meer passende baankansen voor de doelgroep middels een vorm van financiële ondersteuning voor bedrijven. Op deze manier kan het voor bedrijven aantrekkelijker gemaakt worden om mensen met een verstandelijke beperking in dienst te nemen. Tevens kunnen meer passende mogelijkheden gecreëerd worden voor de doelgroep. Zo werd er aangegeven dat de respondent met een diploma als helpende in de zorg aan de slag zou kunnen via de WSD als hulp bij bejaardenhuizen in Vught. Op deze manier kan de respondent aan de slag met haar opleiding en tegelijkertijd zouden de bestaande tekorten in de zorg deels opgelost kunnen worden.

Daarnaast vinden de deelnemers van het gesprek het belangrijk dat de gemeente meer gaat investeren in gepaste begeleiding op de werkvloer. Op dit moment wordt de begeleiding bij gedetacheerd werk als (te) beperkt ervaren, waardoor veel cliënten niet meer de sturing krijgen die nodig is om alles goed te laten verlopen. Het merendeel van de aanwezigen geeft aan dat ze het juist heel erg belangrijk vindt om met iemand een vertrouwensband op te kunnen bouwen, zodat de eerste signalen meteen opgepakt kunnen worden zodra een werknemer dreigt vast te lopen.

Het gebeurt nog wel eens dat de grenzen te hoog liggen of dat het voor de cliënten niet mogelijk is om zich te uiten. [...] Dan moet je het van buitenaf wel bewaken. Dat is niet iets wat iedereen kan. Er moet iemand zijn die de mensen ondersteunt.

Dit aspect zou verbeterd kunnen worden middels betere scholing en coaching voor mensen die de doelgroep in dit werk gaan begeleiden. Ook hier zou samenspraak met de ondernemingsvereniging weer uitkomst kunnen bieden, omdat deze verenigingen beter zicht en invloed hebben op de directe begeleiding van de doelgroep. Tevens werd het idee geopperd om stagiaires van de opleiding SPH in te zetten voor het bieden van persoonlijke ondersteuning op de werkvloer. Hierbij wordt aangemerkt dat het soms wel een aantal jaar duurt om een vertrouwensband op te bouwen, terwijl stagiaires maar tijdelijk aanwezig zijn.

Een andere suggestie vanuit de begeleiders van de gespreksdeelnemers is om als gemeente een centraal punt op te zetten voor cliënten waar zij tijdens vaste inloopsprekken naartoe kunnen. Als de eigen begeleiding niet beschikbaar is en de cliënten vragen hebben of ergens tegenaan lopen, dan zouden ze daar terecht kunnen. Echter, de doelgroep zelf voelt hier minder voor in verband met het wisselende karakter van contacten dat dan ontstaat. Er blijft een sterke voorkeur bestaan voor vaste begeleiding.

Tot slot is er ook nog nagedacht hoe de gemeente de zoektocht naar een passende baan zou kunnen ondersteunen. Wat de doelgroep graag ziet ontstaan, is een speciaal uitzendbureau of speciaal loket bij de gemeente dat specifiek gericht is op de doelgroep. Dit centrale punt kan dan ondersteunen bij sollicitaties en de daarop volgende bemiddeling. Het is wel wenselijk dat bij dit bureau of loket mensen werken die gespecialiseerd zijn in de omgang met de doelgroep. Op deze manier kan een goede inschatting gemaakt worden wat voor een type werk het beste past bij de cliënten, waar de mogelijkheden liggen en welke begeleiding eventueel nodig is. Daarnaast zien de aanwezigen graag dat de huidige job-coaches een (pro)actievere houding aannemen en dat er beter gekeken wordt naar wat echt past bij de persoon die werk zoekt; niet alleen wat er voor type baantjes beschikbaar zijn.

Ook werd er het idee geopperd om in gesprek te gaan met de ondernemersvereniging van Vught. Deze organisatie is waarschijnlijk goed op de hoogte van de mogelijkheden binnen het bedrijfsleven. Tevens biedt een dergelijk contact de mogelijkheid om de ondernemers kennis te laten maken met de mogelijkheden van de doelgroepen en wat nodig is om deze doelgroepen een passende baan te kunnen bieden.

Onderling zouden de cliënten elkaar bewust kunnen maken van het feit dat banen die aangeboden worden soms tijdelijk zijn, waardoor er regelmatig wisselingen plaats kunnen vinden tussen verschillende banen. Dit kan erg verwarrend zijn, gezien het feit dat regelmaat voor deze doelgroep erg belangrijk is. Toch wil iedereen elkaar aanmoedigen om de baan die aangeboden wordt aan te nemen. Alleen geven de aanwezigen wel aan dat de zoektocht naar beter (passend) werk niet moet stoppen bij het vinden van een baan. Verdere ontwikkeling is belangrijk. Dit zou bijvoorbeeld met een cursus kunnen, al is dit sterk afhankelijk van de individuele mogelijkheden. Tot slot wordt nog de tip gegeven om op te letten of de begeleiding en aandacht op de werkvloer naar behoefte en voldoende zijn.

Thema 2: Contact leggen met andere mensen

De aanwezigen leggen op dit moment voornamelijk contact via deelname aan activiteiten, zoals sporten en tijdens het werken. Als er een contact is gelegd, wordt dit voornamelijk onderhouden via de telefoon, met sociale media en door deelname aan activiteiten.

Het intensiveren van contact met mensen buiten de directe omgeving en buiten de doelgroep is vaak moeilijk. Dit komt mogelijk door de negatieve associatie gelinkt aan werken bij WSD of door de stempel die mensen opgedrukt krijgen als ze begeleid worden door Cello. Deze negatieve reacties worden als denigrerend en pijnlijk ervaren. Daarnaast ervaart de doelgroep dat het onderhouden van contact eenzijdig blijft. De doelgroep ervaart dat het voor hen gemakkelijk is om contact te leggen, maar de andere partij niet altijd bereid is om hen tegemoet te komen door de eerder beschreven stempel.

Doordat heel veel mensen weten dat ik door Cello begeleid word, dan kijken ze daar ook wel een beetje gek tegen aan. [...] Ik kom hier op donderdag ook altijd eten. Ik weet nog goed dat, toen wij hier in het begin kwamen, wij wel gemakkelijk mee gingen in het contact met hun, maar dat kwam niet terug. Ik heb wel eens gehad dat ik aan een tafel zat, dat mensen niet bij mij wilden zitten omdat ze wisten dat ik door Cello begeleid word.

Om het leggen en onderhouden van contacten te vereenvoudigen zou gekeken kunnen worden naar recente ontwikkelingen binnen de sociale media. Er is ooit een pilotproject met betrekking tot beeldbellen geweest, waarbij men verwachtte dat dit het sociale netwerk zou kunnen verruimen. Alleen doordat bewoners andere bewoners konden blokkeren, ontstonden ongemakkelijke situaties. Hier zou rekening mee kunnen worden gehouden bij het brainstormen en opzetten van nieuwe initiatieven. Sociale media bieden de mogelijkheid om het netwerk uit te breiden, maar tevens ook om bepaalde stukken te blokkeren.

Een ander idee voor meer contact komt voort uit de deelname aan activiteiten. Er is namelijk niet per se behoefte aan speciale clubs en/of verenigingen die afgestemd zijn op de mogelijkheden van mensen met een verstandelijke beperking. De voorkeur gaat uit naar het ondernemen van activiteiten met mensen die geen beperking hebben. Al ontstaat hierdoor wel een vergroot risico op het voortijdig eindigen van deelname of lidmaatschap, omdat niet iedereen even goed mee kan komen, zo bleek uit de ervaringen van enkele deelnemers aan het gesprek.

Daarnaast komt het veel voor dat financiële middelen niet toereikend zijn, waardoor deelname aan activiteiten bemoeilijkt of zelfs uitgesloten is. Op dit gebied zou de gemeente eventueel bij kunnen springen of ondersteuning kunnen bieden in de vorm van sturing bij het regelen van financiële zaken. Binnen de groep is het vaak niet bekend welke vormen van financiële ondersteuning mogelijk zijn.

Bij afwezigheid van praktische bezwaren, zouden alle deelnemers elkaar aanraden om toch deel te blijven nemen aan activiteiten en/of lid te worden van een vereniging waar hun persoonlijke interesses liggen.

Thema 3: Deelnemen aan activiteiten

Deelname aan activiteiten gaat vaak mis doordat deze doelgroep niet altijd goed aan kan geven waar ze tegenaan loopt. Eveneens ligt het niveau van groepslessen vaak te hoog, waardoor niet iedereen goed mee kan komen. Begeleiders van deze lessen verwachten vaak hetzelfde van mensen met beperkingen als van mensen zonder beperkingen, iets waar de meerderheid van de groep vaak tegenaan loopt.

Om de activiteiten toegankelijker te maken voor deze doelgroep, zou er allereerst in de planning rekening gehouden kunnen worden met het slaapritme van de doelgroep. Veel mensen moeten namelijk iedere ochtend vroeg op voor werk, waardoor rond half 9 in de avond de vermoeidheid de overhand neemt.

Een ander aspect waardoor de drempel voor deelname lager kan worden, is om het initiatief bij de club of vereniging zelf neer te leggen. Daarnaast zou voor een aantal het inzetten van een maatje op de club of vereniging ook een goede oplossing zijn.

Ik vind het fijn dat, als we op een activiteit zijn, dat er iemand is die je er bij betreft. Ik vind het heel moeilijk om de eerste keer ergens naar toe te gaan; drempelvrees. Dan zou het heel fijn zijn dat je weet dat er iemand op je staat te wachten die je mee neemt en helpt. Vanaf de club waar je naar toe gaat; dat ze weten dat je komt.

Door te zorgen dat er altijd een vaste begeleider of vast maatje aanwezig is, die op de hoogte is van de situatie en weet hoe je het beste met deze doelgroep om kan gaan, zou er gemakkelijker een vertrouwensband opgebouwd kunnen worden. Hierdoor voelen de deelnemers uit het gesprek zich fijner en kunnen ze beter aangeven waar ze tegenaan lopen. De vaste begeleiding kan met behulp van goede coaching de cliënten helpen om een goede start binnen een club en/of vereniging te maken.

Aan de suggestie of aangepaste groepen binnen verenigingen misschien een goede optie zijn, wordt geen gehoor gegeven. Er is geen behoefte aan speciaal opgerichte groepen; de deelnemers aan de discussie geven aan juist ook dingen te willen ondernemen met mensen die geen beperking hebben. Het reguliere programma is vaak echter te hoog gegrepen. Een mooie middenweg zou een middenmoot zijn, die nu vaak ontbreekt.

2.2 Groepsbijeenkomst deelnemers met psychische problemen

2.2.1 Resultaten eerste deel onderzoek

Cijfermatige samenvatting:

- Sociale eenzaamheid: 57%
- Sociale cohesie: 5,0
- Actief in de buurt: 9%
- Werkzaam: 9%
- Actief als vrijwilliger: 35%.

2.2.2 Resultaten groepsbijeenkomst

Dinsdag 25 november 2014 heeft van 19:00 tot 21:00 uur de groepsbijeenkomst plaatsgevonden met de deelnemers met een psychische problematiek. Bij deze tweede bijeenkomst is er gesproken met vier mensen die in het dagelijks leven beperkt worden door een psychische problematiek. Daarnaast was nog één ouder van een kind met psychische problemen aanwezig.

De onderwerpen waren onderverdeeld in vier verschillende thema's, namelijk: deelnemen aan activiteiten en werk, contact leggen, wonen en vervoer.

Thema 1: Deelnemen aan activiteiten en werk

Om goed deel te kunnen nemen aan een activiteit of om te gaan werken, is samenwerking van verschillende instanties noodzakelijk. Om dit te bewerkstelligen zal de communicatie verbeterd moeten worden. Voorheen moesten cliënten diverse locaties bezoeken om iets geregeld te krijgen. En dat loopt nog wel eens mis, omdat bijvoorbeeld papieren kwijtraken. Daarnaast ervaart men een tekort aan deskundigheid binnen de gemeente over de huidige doelgroep. De gemeente weet vaak ook niet waar ze terecht moeten als zij vragen hebben over mensen met psychische problemen. Dit zou verbeterd kunnen worden middels voorlichting aan werknemers binnen de gemeente.

Veel hinder wordt ondervonden door te lage inkomsten. Hierdoor wordt deelname aan activiteiten beperkt, kan men geen cursus volgen om de kansen op de baanmarkt te vergroten of mist men de mogelijkheden tot het uitvoeren van vrijwilligerswerk. Dit geheel veroorzaakt een vicieuze cirkel waar men moeilijk uit kan komen. De mogelijkheden voor financiële ondersteuning zijn wel bekend, maar nog niet toereikend.

De mensen binnen deze doelgroep willen graag aan het werk, hetzij betaald of vrijwillig. Echter, de instellingen die hen werk bieden hebben vaak (te) hoge verwachtingen van de werknemers, die vaak niet waargemaakt kunnen worden. Ook is de werkgever doorgaans niet op de hoogte welke speciale aanpak nodig is om de doelgroep efficiënt aan te sturen op het werk. De deelnemers aan het gesprek ervaren allemaal een belemmering door het etiket of de stempel die men opgedrukt krijgt door de psychisch problematiek.

Een etiket krijg je opgedrukt. En dat moet je eigenlijk niet krijgen. En ik zeg dan dat je dat maar niet meer moeten noemen. Dan word je aangenomen; anders word je niet aangenomen. [...] Je moet eerst gewoon gaan werken en als je dan niet goed kan functioneren, kun je het altijd nog aangeven. Maar als je van tevoren al aangeeft, word je gewoon niet aangenomen.

Middels subsidie vanuit de gemeente zouden meer kansen gecreëerd kunnen worden om deze vicieuze cirkel te doorbreken. Daarnaast is het essentieel om de directe begeleiding en andere werkgevers goede voorlichting te verschaffen en zo het begrip van de situatie en van de werkwijze van mensen met psychische problematiek te verhogen. Zo is het bijvoorbeeld belangrijk voor een organisatie om te weten dat op de huidige doelgroep niet te veel druk gelegd moet worden.

Thema 2: Contact met andere mensen leggen

Er is veel behoefte aan contact met andere mensen bij deze doelgroep. Het gebrek aan financiële middelen speelt hier een grote rol, waardoor deelname aan activiteiten beperkt wordt. De aanwezigen geven aan dat ze graag aansluiting willen bij verschillende groepen mensen. Enerzijds wil de doelgroep graag contact met mensen zonder beperkingen. Aan de andere kant staat men ook open voor contact met diverse andere groepen mensen. Zo zou men bijvoorbeeld best op de koffie willen bij senioren in een zorginstelling of iets willen ondernemen met verstandelijk beperkten. Er is een grote behoefte aan contact met de rest van de maatschappij, maar dat gaat niet altijd vanzelf. Ook hier speelt de stempel die mensen met psychische problematiek krijgen opgedrukt een grote rol. Men voelt dat ze niet altijd geaccepteerd wordt, omdat ze net iets anders zijn.

Het is moeilijk om met andere mensen om te gaan. De een wil het wel, de ander wil het niet. [...] Iedereen denkt steeds meer aan zichzelf tegenwoordig en dan is het moeilijk om iets opgezet te krijgen in de wijk. Dat hebben wij al heel vaak geprobeerd. Maar op een gegeven moment loopt dat uit de hand en dan houdt dat weer op. [...] Dan willen de mensen zelf niet meer.

Suggesties die naar voren komen als goede manier om contact te leggen zijn het deelnemen aan teamsporten en het inzetten van sociale media. Daarnaast zou het voor sommige cliënten fijn zijn om meer persoonlijke sturing te ontvangen, wat deelname aan activiteiten aantrekkelijker kan maken. De directe begeleiding kan dan tips geven hoe bepaalde sociale situaties goed aangepakt kunnen worden.

Thema 3: Wonen

Met behulp van gepaste begeleiding is zelfstandig wonen voor deze doelgroep mogelijk. Het is echter wel wenselijk om dan op een geschikte locatie te wonen waar een beschermde omgeving te vinden is. Waar de doelgroep voornamelijk tegenaan loopt als het aankomt op zelfstandig wonen is het gebrek aan sociale cohesie binnen de buurt; het gemis aan samenhang en de sociale contacten in de buurt. De stempel die zij opgedrukt krijgen door de psychische problematiek belemmert vaak het leggen van contacten met buren. Men ervaart dat mensen de andere kant op neigen te kijken en weinig begrip te hebben.

Ik ga echt niet zeggen dat ik hier cliënt ben. Nergens. Dan krijg je een stempel. En zeker als je zegt dat je opgenomen bent geweest.

Om deze sociale cohesie te vergroten zouden meer gezamenlijke activiteiten ondernomen kunnen worden. Bijvoorbeeld door regelmatig samen te koken en/of te eten. Het opzetten van eetgroepjes zou mensen dichter bij elkaar kunnen brengen. Ook hier speelt het financiële argument een grote rol. Mocht dit niet het geval zijn, dan is iedereen wel bereid om te helpen in de organisatie van een dergelijke activiteit.

Thema 4: Vervoer

De deelnemers aan dit gesprek maken vooral gebruik van het openbaar vervoer en van de fiets. Mochten er andere behoeften zijn, dan is dit vaak binnen eigen kringen te regelen. Maar er ontstaat

daardoor wel een gevoel van schaamte voor de afhankelijkheid, omdat zij financieel niet veel terug kunnen geven voor de benzine bijvoorbeeld.

Bij het merendeel van de deelnemers ontbreekt de mogelijkheid om iets te ondernemen op een grotere afstand. Dit zou verbeterd kunnen worden met financiële ondersteuning en/of een speciale regeling voor deze doelgroep. Middels een speciaal pasje zouden mensen bijvoorbeeld meer vrijheid kunnen krijgen voor het gebruik van het openbaar vervoer. Daarnaast zou er gekeken kunnen worden naar de mogelijkheden voor het opzetten van een carpoolservice met behulp van het internet. En dergelijk concept bestaat al wereldwijd (Blablacar.com) en zou ter inspiratie gebruikt kunnen worden voor het opzetten van een eigen netwerk.

2.3 Groepsbijeenkomst deelnemers met een visuele beperking

2.3.1 Resultaten eerste deel onderzoek

Cijfermatige samenvatting:

- Sociale eenzaamheid: 33%
- Sociale cohesie: 5,7
- Actief in de buurt: 7%
- Werkzaam: 39%
- Actief als vrijwilliger: 4%.

2.3.2 Resultaten groepsbijeenkomst

Op dinsdag 2 december 2014 heeft van 19:00 tot 21:00 een groepsbijeenkomst plaatsgevonden met deelnemers met een visuele beperking. Aan deze bijeenkomst namen acht personen deel en één ouder van één van de deelnemers.

De gespreksonderwerpen waren onderverdeeld in vier verschillende thema's, namelijk: werken, deelnemen aan activiteiten, wonen en vervoer.

Thema 1: Werken

Binnen deze doelgroep wordt werk vooral gevonden via begeleiders of bij en/of via organisaties als Blizo en WSD. Het gaat daarbij om dagbesteding of detachingswerk.

Een sociale werkplek wordt door de aanwezigen omschreven als een plek die ingericht is op mensen met een verstandelijke beperking. Dit werk wordt ervaren als geestdodend waardoor de uitdaging en mogelijkheid tot ontwikkeling gemist worden. Daarnaast is een sociale werkplek te duur en wordt daar minder subsidie voor gegeven, waardoor veel mensen gedetacheerd worden. Er wordt in een dergelijke situatie gekeken naar wat mensen nog kunnen, om hen vervolgens op een andere locatie in te zetten. Zo is er iemand die nog kan schoonmaken, waardoor deze cliënte aan de slag kan bij een bedrijf buiten de sociale werkplaats.

Om deze situatie te verbeteren worden diverse suggesties geopperd. Allereerst is er een behoefte aan een verandering van opvatting bij de maatschappij en werkgevers. Zo worden mensen met een visuele beperking niet altijd als volwaardig gezien. Veel bedrijven en organisaties nemen geen mensen aan die visueel beperkt zijn. Ook niet als vrijwilliger. De groep mensen met een visuele beperking voelt dat er een enorme drempel over gegaan moet worden, alvorens zij ergens aan de slag kan. Zij hebben het gevoel dat zij zich continu moeten bewijzen. Daarvoor is veel doorzettingsvermogen nodig. Het is goed

dat bedrijven beter bekend raken met wat het betekent om visueel beperkt te zijn en ook wat hun mogelijkheden zijn. Bekend raken met de doelgroep is erg belangrijk.

De maatschappij moet mensen met een beperking leren kennen. Toen ik ging schoonmaken stond iedereen me aan te kijken; slechtziend? Schoonmaken? Laat maar zien dan. Je moet jezelf constant als een mens met een beperking bewijzen. Je moet bewijzen wie je bent. Als je binnenkomt moet je zo hard lopen, voordat ze je eindelijk accepteren, waarderen en respecteren. Een persoon met een handicap; dat dat wel kan werken. [...] Dat kost ontzettend veel moeite.

Een andere suggestie is om mensen met een visuele beperking aan het werk helpen door aangepast werk aan te bieden. Daar is in het begin veel begeleiding voor nodig, die in de loop van de tijd afgebouwd kan worden. Zo wordt aangegeven dat mensen met een visuele beperking prima receptiewerk kunnen doen, met behulp van een spraakgestuurde computer. Door dit soort aanpassingen zouden veel mensen met een visuele beperking zelfstandig aan de slag kunnen; een veelgehoorde wens. Door een speciaal arbeidsbureau met een bemiddelaar die op de hoogte is van de mogelijkheden bij deze doelgroep zou dit verwezenlijkt kunnen worden. Op dit moment is de ervaring dat de gemeente niet voldoende beseft wat het inhoudt om visueel beperkt te zijn.

Een derde aspect dat naar voren kwam, was de kundigheid van de huidige begeleiding. Diverse deelnemers geven aan moeite te hebben met de houding van de begeleiding op de werkplaats. Op dit moment bepaalt de begeleiding wat iemand met visuele beperkingen wel of niet kan uitvoeren. De doelgroep wil zelf aangeven wat wel en niet mogelijk is. De aanwezigen geven liever zelf aan wanneer hulp wenselijk is, zonder dat een begeleider hier over oordeelt.

Tot slot was er nog het idee voor de gemeente om mensen met een visuele beperking in te zetten. Zo zouden visueel gehandicapten aan de slag kunnen bij het centrale steunpunt, al is het maar in adviserende zin. Door samen te werken met een professionele medewerker, om de praktische kant te ondersteunen, kunnen sterke teams opgezet worden. Daarnaast zouden stichtingen die opgericht zijn om de doelgroep te ondersteunen, stages aan kunnen bieden aan mensen met een arbeidshandicap.

Een organisatie die visueel gehandicapten helpt, is nog niet eens bereid om een stagiaire met beperkingen aan te nemen. En ik denk dat er veel meer organisaties zijn voor gehandicapten, laten we het maar heel ruim nemen, die mensen in dienst moeten hebben. Als daar iemand in de kantine werkt, is dat vaak een gewone, niet-gehandicapte werknemer. Maar daar zou een arbeidsgehandicapte moeten staan.

Thema 2: Deelnemen aan activiteiten

Iedereen is actief naar eigen vermogen en diverse aanwezigen zijn tevreden met de mogelijkheden die geboden worden. Het merendeel van de aanwezigen onderneemt veel aan sporten en andere activiteiten en heeft diverse sociale interactie. Door regelmatig onderling contact te hebben, kan veel van elkaar geleerd worden. Mensen krijgen een kijkje in elkaars leven, waardoor inzichten verkregen kunnen worden voor het eigen leven.

Echter, de beperkte mogelijkheden met het vervoer belemmeren regelmatig in het onderhouden van sociale contacten en deelnemen aan geplande activiteiten. Zo komt het wel eens voor dat mensen te laat arriveren op een activiteit door het gebruik van de regiotaxi.

Tevens ondernemen deze onderzoeksdeelnemers graag gezamenlijke bezigheden met mensen die niet visueel beperkt zijn. Of dit mogelijk is, is afhankelijk van de flexibiliteit van de begeleiding. Met aanpassing is veel mogelijk. Er is een grote behoefte om zo veel mogelijk te ondernemen met mensen die zonder beperking kunnen zien.

Een veel gehoorde klacht is dat activiteiten soms gemist worden wegens een gebrek aan naamsbekendheid van deze activiteiten. Om mensen goed te informeren over wat er gaande is en wat er nodig is voor deelname zou er gebruikgemaakt kunnen worden van bestaande sociale contacten. Via eigen netwerken weten veel mensen uit deze doelgroep elkaar te bereiken en te motiveren tot deelname. Daarnaast zou het prettig zijn als een centraal steunpunt een overzicht heeft van alle activiteiten die gepland worden en dat daar precies verteld kan worden waar je moet zijn of wie je moet benaderen.

Diverse aanwezigen geven aan dat door een gebrek aan een maatje of vrijwilliger, bepaalde activiteiten niet ondernomen kunnen worden. Zo zou men vaker op pad willen met de tandem, maar mist er vaak een vrijwilliger om mee te gaan fietsen. Het is moeilijk om iemand voor langere tijd hier voor te vinden en daar een goede vertrouwensband mee op te bouwen. Het inzetten van gepaste begeleiding zou hier een oplossing kunnen zijn.

Om deelname aan een activiteit optimaal te maken, zou een visueel gehandicapte de kans moeten krijgen om uit te leggen hoe de beperking in elkaar zit. Op deze manier kan er aangegeven worden wat wel mogelijk is en waar hulp bij nodig is. Maar op dit moment is de integratie nog een groot probleem en worden de gevolgen van de beperking nog niet goed begrepen. Mede hierom is het belangrijk om zienden en niet-zienden bij elkaar te brengen. Goede begeleiding is dan volgens de deelnemers aan de groepsbijeenkomst een belangrijke voorwaarde. Er zijn ook positieve voorbeelden, zoals een mevrouw die geheel opgenomen is in een volksdansgroep en met hier en daar wat extra begeleiding van de danslerares volledig mee kon doen. Hierbij wordt opgemerkt dat die extra begeleiding erg begrensd is, waardoor maar een zeer beperkt aantal mensen met een visuele beperking mee mag doen.

Als je ouder wordt, merk je dat het moeilijker wordt. [...] Ik ben later nog ergens anders gaan dansen, maar dan merk gewoon dat je eigenlijk in een hoekje geduwd wordt. Omdat je een handicap hebt, dan hoor je er niet bij. [...] Ik heb ze gewoon verteld van mijn eigen beperkingen en dat ik zelf wel zal aangeven als ik het niet zag. Maar het zijn vaak de mensen om je heen, die met je mee dansen, die hebben het niet in de gaten.

Thema 3: Wonen

Met behulp van gepaste ondersteuning is zelfstandig wonen mogelijk. De ambulante woonbegeleiding doet de post en kijkt of alles goed geregeld is. Daarnaast is thuiszorg noodzakelijk voor handelingen die niet uitgevoerd kunnen worden als gevolg van de visuele beperking. Zo kan men in principe binnen de gemeente Vught zelfstandig wonen. Al zou dit vriendelijker gemaakt kunnen worden door de trottoirs in de wijk beter te verzorgen en de straatverlichting binnen de gemeente te verbeteren. De deelnemers zijn van mening dat de trottoirs hier en daar slecht zijn. Dat wordt veroorzaakt door losliggende en

ongelijk liggende stoeptegels. Een goed voorbeeld is een nieuw gedeelte in het centrum waar de paden vlak gemaakt zijn en er zijn gidslijnen aangelegd. Dit wordt als ideaal ervaren.

Er zijn wisselende opvattingen over het contact binnen de buurt. Een deel van de groep geeft aan dat er weinig contact is binnen de buurt, maar dat er wel voldoende contact is binnen de rest van de gemeente. Anderen die wel weer veel contact hebben met burens, helpen elkaar zo veel als ze kunnen. Over het algemeen geldt dat er meer behoefte is aan contact met de directe buurtbewoners als men zelfstandig woont. Dit is natuurlijk wel afhankelijk van behoeftes en mogelijkheden bij de inwoners van de buurt. Zodra men intern woont, waar al voldoende ondersteuning mogelijk is, is er minder behoefte aan contact met burens.

Een suggestie om het onderlinge contact bij buurtbewoners te verbeteren is om te investeren in een soort buurtvereniging. Hierdoor zouden er buurtfeesten en andere activiteiten georganiseerd kunnen worden om inwoners nader tot elkaar te brengen.

Thema 4: Vervoer

De huidige doelgroep maakt veel gebruik van de deeltaxi en de Valys. Met de deeltaxi kan men in principe overal in Vught komen, al is het vaak een kwestie van geven en nemen. Maar daar zijn de gebruikers van op de hoogte. De mening over de Valys is minder positief, omdat met dit transportmiddel de reistijd soms erg lang wordt, wat als hinderlijk wordt ervaren.

Het openbaar vervoer wordt ook regelmatig gebruikt, al is daarbij wel assistentie van het personeel vereist. Dit stuit soms op wat weerstand, aangezien de chauffeurs zich niet altijd bewust zijn van de visuele beperkingen van reizigers. Hier zou dan ook meer medewerking gewenst zijn. Het probleem is dat de vervoerder eist dat een visuele beperking zichtbaar moet zijn door middel van bijvoorbeeld een blindenstok of een button. Enkele deelnemers hebben ook moeite met het in- en uitchecken.

Ik heb wel eens gevraagd welke bus het was, waarop de chauffeur zei: 'Dat kun je toch zien!'

2.4 Groepsbijeenkomst deelnemers met een auditieve beperking

2.4.1 Resultaten eerste deel onderzoek

Cijfermatige samenvatting:

- Sociale eenzaamheid: 76%
- Sociale cohesie: 6,5
- Actief in de buurt: 16%
- Werkzaam: 53%
- Actief als vrijwilliger: 26%.

Wat betreft de sociale cohesie moet een opmerking gemaakt worden. Het resultaat van het onderzoek doet sterk vermoeden dat de vragen die hieraan ten grondslag lagen niet goed begrepen zijn. Het cijfer 6,5 is vermoedelijk te hoog.

2.4.2 Resultaten groepsbijeenkomst

Op donderdag 4 december 2014 heeft van 19:00 tot 21:00 de groepsbijeenkomst plaatsgevonden met mensen met een auditieve beperking. De bijeenkomst werd bijgewoond door één persoon met een audiovisuele beperking en vier personen met een auditieve beperking. De deelnemers en de sprekers kregen tijdens deze bijeenkomst steun van drie tolken die ervoor zorgden dat de partijen elkaar konden begrijpen.

De gespreksonderwerpen waren onderverdeeld in drie verschillende thema's, namelijk deelnemen aan activiteiten, werken en contact met anderen.

Per thema werd allereerst de huidige situatie geïnventariseerd en is gekeken naar de moeilijkheden waar de deelnemers privé en in werkomgeving mee te maken hebben. Vervolgens werd er door de deelnemers en ervaringsdeskundigen nagedacht over mogelijke oplossingen die deze huidige situatie zouden kunnen verbeteren.

Thema 1 : Mee kunnen doen aan activiteiten

De deelnemers geven aan dat ze verschillende activiteiten ondernemen. Voorbeelden hiervan zijn: de hobbyclub, zwemmen, nordic walking, naar de Dovenclub in Den Bosch, creatieve activiteiten bij Kentalis in Sint-Michielsgestel, volleybal voor doven, bingo in Nijmegen en het gebarencafé XL in Utrecht.

De frequentie van deelname is uiteenlopend van eenmaal per week tot eenmaal per maand. De deelnemers aan de groepsbijeenkomst zijn op verschillende manieren bij deze activiteiten terecht gekomen; via internet, mond-tot-mondreclame en tips vanuit de begeleiding. Het probleem dat hoofdzakelijk door de deelnemers ondervonden wordt, is de communicatie. Door de auditieve beperking zijn de personen afhankelijk van een tolk om de communicatie met horenden te ondersteunen. Een deelnemer geeft aan dat ze slechthorend én slechthorend is. Hierdoor moet zij begeleid worden door iemand die voor haar tolkt; een vierhandengebarentolk. Een andere deelnemer geeft aan dat ze geen gebaren kan gebruiken en daardoor altijd pen en papier meeneemt om tot communicatie te komen. Tevens maakt ze gebruik van een schrijftolk. Een schrijftolk is een tolk die alles typt wat er gezegd wordt.

Naar mening van de deelnemers, wordt er in de gemeente Vught weinig georganiseerd ten aanzien van activiteiten waar mensen met een auditieve beperking aan deel kunnen nemen, terwijl er volgens de deelnemers minimaal vijftig mensen met een auditieve beperking woonachtig zijn in Vught en omgeving. Als gevolg van deze kleine hoeveelheid aan activiteiten, hebben twee personen met een auditieve beperking het initiatief genomen om zelf een organisatie op te richten, genaamd Weylia in het gemeenschapshuis Rozenoord. Dit is een ontmoetingsplaats voor doven, horenden, blinden, slechthorenden en slechthorenden. Er wordt één keer per maand een avond georganiseerd waar iedereen welkom is. Doordat het nu nog een opstartende organisatie is, kan nog maar één keer per maand een bijeenkomst georganiseerd worden. Graag willen zij het aantal bijeenkomsten uitbreiden. Aan de deelnemers is gevraagd wat bijvoorbeeld de gemeente zou kunnen betekenen om meer activiteiten te organiseren. Vanuit de deelnemers wordt de tip gegeven om meer bekendheid te geven aan Rozenoord, dit verder te ontwikkelen en een persoon vanuit de gemeente aan te stellen die ondersteunt, meedenkt en meehelpt bij de ontwikkeling van Rozenoord, zodat ze samen kunnen

brainstormen ten aanzien van deze organisatie. Ze hebben nu al bekendheid gegeven door een website (www.weylia.nl), folders en mond-tot-mondreclame. Dit zou nog verder uitgebreid kunnen worden.

Wat als probleem ondervonden wordt ten aanzien van de communicatie met de gemeente is het feit dat de werknemers bij de gemeente geen gebarentaal kunnen waardoor de communicatie weer het lastigste onderdeel blijft. Een tip die vanuit de deelnemers gegeven wordt om deze communicatie te bevorderen, is om een tablet bij de gemeente neer te leggen zodat ze met elkaar kunnen communiceren. Bij het opzetten van Rozenoord heeft het GGMD geholpen. Het GGMD is een dienstverlening voor mensen met een auditieve beperking; zij heeft de deelnemers geholpen om een locatie te vinden en subsidie te krijgen.

Thema 2: Een baan of vrijwilligerswerk vinden

Momenteel werken alle deelnemers bij verschillende bedrijven. Wat als groot probleem ondervonden wordt, is de communicatie met horende en het gevoel dat ze onder hun eigen niveau werken. Wanneer men als enige auditief beperkte persoon binnen een organisatie werkt, kan dit als gevolg hebben dat die persoon zich buitengesloten voelt. De oorzaak hiervan ligt weer bij het communicatieprobleem wat als gevolg heeft dat de persoon zich niet begrepen voelt.

Vanwege de verschuiving in de zorg en de onwetendheid ten aanzien van wat de veranderingen zullen zijn en wat die participatiewet inhoudt, wordt er vanuit de deelnemers veel frustraties en angsten geuit. De deelnemers herhalen dan ook meerdere malen dat ze zich zorgen maken over de begeleiding in de toekomst. Ze geven namelijk aan dat het van groot belang is dat ze door professionals begeleid worden omdat zij opgeleid zijn om met mensen met een auditieve beperking om te gaan. De deelnemers en de ervaringsdeskundige geven aan dat het vertrouwen tussen de tolk en de persoon met een auditieve beperking van groot belang is. Wanneer er geen vertrouwen bestaat, kan er miscommunicatie ontstaan. De communicatie wordt bevorderd wanneer ze elkaar kennen, soms moet namelijk datgene herhaald worden om te weten of de tolk de persoon met de auditieve beperking goed begrepen/geïnterpreteerd heeft. Wanneer er miscommunicatie ontstaat dan kan de persoon met de auditieve beperking zich onbegrepen voelen en het kan als een nog grotere drempel gezien worden om te communiceren.

Daarnaast wordt er aangegeven dat woonbegeleiding nodig is waarmee goed gecommuniceerd kan worden. Het voornaamste is dat er een vaste contactpersoon is om vertrouwen mee op te bouwen. Er wordt benadrukt dat alleen een tolk niet voldoende is omdat een tolk geen uitleg mag geven over datgene wat er verteld wordt. Zij mogen namelijk niet interpreteren over datgene wat er gezegd wordt, ze mogen alleen vertalen.

Vanuit de deelnemers en de ervaringsdeskundige werden verschillende ideeën geopperd over wat de gemeente voor hen kan betekenen om de communicatie te bevorderen op de werkvloer:

- Mensen met een auditieve beperking kunnen aan horende collega's gebarentaal leren zodat iedereen met elkaar kan communiceren
- Deze werknemers kunnen ook een cursus volgen met als thema hoe om te gaan met mensen met een auditieve beperking en hoe om te gaan met mensen zonder auditieve beperking
- Naast deze cursus, mensen op de werkvloer laten ervaren hoe het is om een auditieve en/of visuele beperking te hebben. Door deze ervaring weet je wat het is en kun je rekening met elkaar houden

- Een brief vanuit de gemeente sturen waarin wordt beschreven wat er in de toekomst gaat veranderen voor de mensen met een auditieve beperking. Wat van groot belang is, is het fenomeen om de brief te vereenvoudigen. Mensen met een auditieve beperking hebben in het algemeen een beperkte woordenschat in vergelijking tot mensen zonder auditieve beperking
- Mensen met een auditieve beperking op de werkvloer bij elkaar laten zodat ze elkaar kunnen begrijpen
- Altijd laten communiceren middels een professionele tolk
- Kijken naar wat mensen nodig hebben om zich verder te ontwikkelen ten aanzien van het werk dat gedaan wordt
- Begeleiding bieden tijdens het sollicitatieproces en het werkproces
- Mensen met een auditieve beperking met passie voor ondernemen betrekken, zodat ze mee kunnen denken over ontwikkelingen binnen de maatschappij en deze mensen niet gaan betuttelen, maar begeleiden.

Thema 3: Meer contact met anderen kunnen hebben

Een ervaringsdeskundige geeft aan dat 75 procent van liplezen gokken is waardoor de communicatie tussen mensen met een auditieve beperking en mensen die geen gebarentaal kunnen vaak miscommunicatie als gevolg heeft. Daarnaast geeft deze ervaringsdeskundige aan dat een auditieve beperking een onzichtbare handicap is en dat mensen zonder auditieve beperking ervan weg lopen omdat het angstig kan zijn doordat je ze niet kunt verstaan.

Er wordt vanuit een persoon met een auditieve en visuele beperking aangegeven dat lotgenoten ver weg wonen, waardoor ze veel moet reizen. Doordat er bezuinigd wordt, geeft ze aan bang te zijn om het contact met lotgenoten te verliezen.

Vanuit de ervaringsdeskundige wordt aangegeven dat er goede informatie doorgespeeld dient te worden naar de gemeente over deze specifieke doelgroep. Grote aandachtspunten bij deze doelgroep is de communicatie en het begrip voor elkaar hebben. Niet-horenden kunnen namelijk niet communiceren met horenden wanneer de horenden geen gebaren kunnen lezen en dit maakt de omgang tussen horenden en niet-horenden nog lastiger in vergelijking met andere doelgroepen met een beperking. De communicatie kan namelijk wel tot stand komen en mensen met een auditieve beperking kunnen niet begrepen worden zonder een goede professionele begeleiding.